

QON KETISH (GEMORRAGIK SINDROM): SABABLARI, PATOGENEZ, KLINIK KO'RINISHLARI VA DAVOLASH USULLARI

Isroilov Asilbek Muxiddin o'g'li

Central Asian Medical University xalqaro tibbiyot universiteti Patologiya va sud-tibbiyot asoslari kafedrasi assistenti, Burhoniddin Marg'inoniy ko'chasi 64 uy, Farg'ona, O'zbekiston, tel: +998 95 485 00 70, e-mail: info@camuf.uz

Botirxonov Sayfulloxon Qodirxonovich

Central Asian Medical University xalqaro tibbiyot universiteti talabasi, O'zbekiston, Farg'ona, Burhoniddin Marg'inoniy ko'chasi 64 uy, tel: +998 95 485 00 70, e-mail: info@camuf.uz

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15549965>

Annotatsiya: Ushbu ilmiy-uslubiy maqolada qon ketish — gemorragik sindromning sabablari, patogenezi bosqichlari, klinik ko'rinishlari hamda zamonaviy davolash usullari haqida tibbiyot talabalariga mo'ljallangan tarzda atroflicha ma'lumot berilgan. Qon ketish inson organizmida gemostaz tizimining buzilishi bilan bog'liq bo'lib, u turli etiologik omillar – genetik, orttirilgan yoki tashqi omillar natijasida yuzaga keladi. Patologik anatomiya va fiziologiyaga asoslangan holda ushbu maqolada qon ketishga olib keluvchi asosiy omillar, xususan, trombotsitlar soni va sifatining pasayishi, tomir devorining o'tkazuvchanligi va qon ivish omillarining yetishmovchiligi yoritilgan. Gemorragik sindrom klinik jihatdan teri osti qon quyilishlar, burun va milk qon ketishlari, ichki a'zolar qonashlari bilan kechadi. Diagnostika bosqichida laborator va instrumental tahlillarning ahamiyati alohida ta'kidlanadi. Shuningdek, maqolada davolashning etiotrop, patogenetik va simptomatik usullari bayon qilinib, har bir holatda yondashuvning individual bo'lishi zarurligi qayd etilgan. Bu mavzu patologik anatomiya fani doirasida qon aylanish tizimi patologiyalarini chuqur anglashga yordam beradi va talabalar uchun amaliy ahamiyatga ega darslik materialidir.

Kalit so'zlar: qon ketish, gemorragik sindrom, patogenezi, qon ivish tizimi, trombotsitopeniya, vaskulit, diagnostika, davo, patologik anatomiya, klinik ko'rinish.

Kirish: Qon ketish (gemorragik sindrom) organizmida qon aylanish tizimining buzilishi natijasida rivojlanadigan patologik holat bo'lib, turli etiologik omillar ta'sirida yuzaga keladi. Bu holat qon ivish tizimining buzilishi, qon tomirlarining shikastlanishi yoki qon hujayralarining yetishmovchiligi bilan bog'liq bo'lishi mumkin. Gemorragik sindromning o'z vaqtida aniqlanishi va to'g'ri davolanishi bemorning hayotini saqlab qolishda muhim ahamiyatga ega.

Patologik anatomiya fanining yondashuvlari asosida qon ketishning sabablari, patogenezi, klinik ko'rinishlari va davolash usullarini o'rganish, bu holatning diagnostikasi va profilaktikasini yaxshilashga xizmat qiladi. Ushbu darslik materiali tibbiyot oliy o'quv yurtlari talabalari uchun mo'ljallangan bo'lib, gemorragik sindromning asosiy jihatlarini yoritadi.

Asosiy qism:

1. Qon ketishning sabablari: Qon ketishning sabablari turli xil bo'lib, ular quyidagi guruhlariga bo'linadi:

Travmatik shikastlanishlar: jarohatlar, operatsiyalar, avtohalokatlar natijasida qon tomirlarining shikastlanishi.

Qon ivish tizimi buzilishlari: gemofiliya, trombotsitopeniya, trombotsitopatiya kabi kasalliklar.

Qon tomir devorlarining o'tkazuvchanligi oshishi: gemorragik vaskulit, skorbut (C vitamini yetishmovchiligi) kabi holatlar.

Orttirilgan sabablari: ba'zi dori vositalari (antikoagulyantlar), infeksiyalar, autoimmun kasalliklar.

2. Patogenez: Qon ketishning patogenezi uning sababiga bog'liq ravishda turlicha bo'ladi:

Qon ivish tizimi buzilganda, qonning laxtalanishiga javob beruvchi omillar yetishmovchiligi yoki funksional faolligining pasayishi natijasida qon ketish yuzaga keladi.

Qon tomir devorlarining o'tkazuvchanligi oshganda, mayda tomirlar orqali qon to'qimalarga sizib chiqadi.

Trombotsitlar soni yoki funksiyasi buzilganda, qonning birlamchi hemostazi buziladi, bu esa qon ketishga olib keladi.

3. Klinik ko'rinishlari: Gemorragik sindromning klinik ko'rinishlari quyidagilar bo'lishi mumkin:

Teri va shilliq qavatlarda qon quyilishlar: petexiyalar, purpura, ekximozlar.

Ichki qon ketishlar: qorin bo'shlig'i, miya, bo'g'imlar ichiga qon quyilishi.

Tashqi qon ketishlar: burun, milk, siydik yo'llari, me'da-ichak traktidan qon ketishi.

Umumiy belgilar: zaiflik, bosh aylanishi, hushdan ketish, qon bosimining pasayishi.

4. Diagnostika: Gemorragik sindromni aniqlash uchun quyidagi diagnostik usullar qo'llaniladi:

Laborator tekshiruvlar: qonning umumiy tahlili, koagulogramma, trombotsitlar soni va funksiyasini baholash.

Instrumental tekshiruvlar: ultratovush, kompyuter tomografiyasi, endoskopiya.

Patomorfologik tekshiruvlar: biopsiya, autopsiya natijalari.

5. Davolash usullari: Gemorragik sindromni davolash uning sababiga bog'liq ravishda olib boriladi:

Etiotrop davolash: asosiy sababni bartaraf etish (masalan, infeksiyani davolash, dori vositalarini bekor qilish).

Patogenetik davolash: qon ivish tizimini tiklash (masalan, koagulopatiyalarda koagulantlar qo'llash).

Simptomatik davolash: qon ketishni to'xtatish, gemostatik vositalar qo'llash, qon quyish.

Profilaktika: risk omillarini bartaraf etish, sog'lom turmush tarzini olib borish.

Xulosa: Qon ketish (gemorragik sindrom) — bu inson organizmidagi gemostaz mexanizmining turli darajada buzilishi natijasida yuzaga keladigan jiddiy patologik holatdir. Uning asosiy sabablari orasida travmalar, qon ivish tizimining irsiy va orttirilgan buzilishlari, qon tomir devorlarining zararlanishi, shuningdek, immunologik va infeksiyon omillar alohida o'rin tutadi. Tibbiyotda ushbu holatning patogenezi murakkab bo'lib, u qon hujayralari, tomirlar va ivish omillari o'zaro ta'sirini o'z ichiga oladi. Patologik anatomiya nuqtai nazaridan qaraganda, gemorragik sindrom to'qimalarda qon quyilishlar, nekroz o'choqlari va mikrotrombozlar bilan namoyon bo'ladi.

Klinik jihatdan bemorlarda petechial dog'lar, burundan qon ketishi, milk qonashlari, ichki a'zolarga qon quyilishi, bosh aylanishi, hushdan ketish kabi simptomlar kuzatiladi. Davolash yondashuvi esa sababga asoslangan bo'lib, etiologik, patogenetik va simptomatik usullarni o'z ichiga oladi. Koagulopatiya holatlarida plazma va ivish omillarining infuziyasi, trombotsitopeniyada esa qon quyish amaliyoti qo'llaniladi. Qon ketishning oldini olishda esa

profilaktik chora-tadbirlar, masalan, antikoagulyantlarni ehtiyotkorlik bilan ishlatish, qon bosimini nazorat qilish va avitaminozni bartaraf etish muhim ahamiyatga ega.

Ushbu maqola talabalarga qon ketish sindromining aniq sabablarini, patogenez mexanizmini va samarali davolash choralarini tushunishga yordam beradi. Shu orqali ular kasallikni erta aniqlab, zamonaviy va asosli muolajalarni qo'llash ko'nikmalarini shakllantiradilar.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ergashev, B. (2025). Sirkon dioksid qoplamalari va materialining klinik laborator ahamiyati. Journal of Uzbekistan's Development and Research (JUDR), 1(1), 627–632.
2. Ergashev, B. (2025). Gingivitning bakteriologik etiologiyasi va profilaktikasi. In International Scientific Conference "Innovative Trends in Science, Practise and Education", 1(1), 122–128.
3. Ergashev, B. (2025). Bemorlar psixologiyasi va muloqot ko'nikmalari. Modern Science and Research, 4(2), 151–156.
4. Ergashev, B. (2025). Pulpitning etiologiyasi, patogenez, morfologiyasi va klinik simptomlari. Modern Science and Research, 4(3), 829–838.
5. Ergashev, B. (2025). Stomatologiyada tish kariesi: Etiologiyasi, diagnostika va davolash usullari. Modern Science and Research, 4(3), 821–828.
6. Ergashev, B. (2025). Tish emal prizmalariga yopishib olgan tish blyashka matrixning mikrobiologiyasi va tarkibi. Modern Science and Research, 4(3), 815–820.
7. Ergashev, B. (2025). Advances in oral health: Prevention, treatment, and systemic implications. American Journal of Education and Learning, 3(3), 1108–1114.
8. Tursunaliyev, Z., & Ergashev, B. (2025). Bolalarda tish kariesini oldini olish usullari. Modern Science and Research, 4(4), 686–691.
9. Ergashev, B. (2025). Karies va paradont kasalliklari profilaktikasi. Modern Science and Research, 4(4), 732–741.
10. Ergashev, B. (2025). Psychological support for cancer patients. ИКРО журнал, 15(1), 164–167.
11. Ergashev, B., & Raxmonov, Sh. (2025). Oral trichomoniasis: Epidemiology, pathogenesis, and clinical significance. Kazakh Journal of Ecosystem Restoration and Biodiversity, 1(1), 19–27.
12. Ergashev, B., & Raxmonov, Sh. (2025). Transmission dynamics of tuberculosis: An epidemiological and biological perspective. Kazakh Journal of Ecosystem Restoration and Biodiversity, 1(1), 28–35.
13. Ergashev, B. J. (2025). Uch shoxli nervning yallig'lanishi: Klinikasi, etiologiyasi va davolash usullari. Research Focus, 4(3), 162–169.
14. Ergashev, B. J. (2025). Tish kariesi tarqalishining ijtimoiy va biologik omillari: Tahliliy yondashuv. Журнал научных исследований и их решений, 4(2), 427–430.
15. Rakhmanov, Sh., Bakhadirov, M., & Ergashev, B. (2025). Skin diseases laboratory diagnosis. Международный мультидисциплинарный журнал исследований и разработок, 1(3), 130–132.

16. Ergashev, B. J. (2025). Tish olish operatsiyasidan keyin yuzaga chiqishi mumkin bo'lgan asoratlari. Журнал научных исследований и их решений, 4(2), 421–426.
17. Ergashev, B. J. (2025). Tish og'rig'ining etiologiyasi, klinik belgilari va zamonaviy davolash usullari. Educational Development, 1(1), 57–63.
18. Ergashev, B. J. (2025). To'liq va qisman adentiya etiologiyasi va patogenezidagi muhim faktorlar. Is'hoqxon Ibrat Followers Journal, 1(1), 9–17.
19. Ergashev, B. J. (2025). Yuz nervining yallig'lanishi: Klinikasi, etiologiyasi, davolash usullari. Research Focus, 4(3), 155–161.
20. Ergashev, B. J. (2025). Energetik ichimliklarning tish emal qavatiga ta'siri va oldini olish usullari (adabiyotlar sharhi). Журнал научных исследований и их решений, 4(2), 416–420.